

ölelt rendkívüli ismeretbőségből. Könyvek, tanulmányok sokasága mérte már fel (másokéi is) mondjuk az erdélyi irodalomnak a hatalmi kiszolgáltatottságot, a „kettős” (emberi-társadalmi és etnikai-nemzeti) elnyomatottságot, fenyegetettséget tematizáló gazdagságát; s a hasonló élményvilág megszólaltatását energikus, átütő erejű remekművek, aztán kisebb hatású alkotások sorozatában a hetvenes, illetőleg a nyolcvanas esztendőkből. Mindennek (a helyzethasonlóságban való eltérésnek) a szabatosan-távlatosan tömör összefoglalása így hangzik itt: a „hetvenes években a veszélyeztetettség tudata koncentrált az erőket”, a nyolcvanasokban „a teljes kiszolgáltatottság ténye bénította a művészi alkotómunkát”. S az éles problémalátás gondolati evidenciáit tovább rétegezi, hogy amit a súlyos felvetések és leírások egy jelentős része taglal: a magyarság történelmi megmaradása – az viszont maga semmiképpen sem evidencia. A magyarság legújabb kori Kárpát-medencei térvészén, zsugorodásán érzett aggodalmat történeti, demográfiai, szociológiai tények, adatok sora hitelesíti; a reményt pedig az ész: „ennek a pusztulásnak azonban semmiféle racionális oka nincs, a magyarság képességeit tekintve semmivel nem alábbvaló más nemzeteknél”. – A sorsgondok belátása: írástudói felelősség kérdése. Görömbei András könyve ki-magasló példa és tanítás az emberérdekű irodalomtudomány művelésére.

Bertha Zoltán

